

CYNGOR SIR YNYS MON	
PWYLLGOR:	Pwyllgor Safonau
DYDDIAD:	15.12.2020
TEITL YR ADRODDIAD:	Adolygiad y Pwyllgor Safonau o'r cofrestrau diddordebau a gedwir gan Gynghorau Tref a Chymuned
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Adrodd ar yr adolygiad arfaethedig, a gynhelir yn unol â Rhaglen Waith y Pwyllgor ar gyfer 2020-2021
ADRODDIAD GAN:	Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethu Corfforaethol mwycs@ynysmon.gov.uk
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.gov.uk 01248 752586

1. RHAGARWEINIAD A CHEFNDIR

- 1.1 Fel rhan o'i raglen waith, mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu cynnal adolygiad o'r cofrestrau diddordebau a gedwir gan y Cynghorau Tref a Chymuned.
- 1.2 Cynhaliwyd yr adolygiad diwethaf yn 2018/2019. Gellir gweld copi o'r canfyddiadau yn dilyn yr adolygiad diwethaf [yma](#).

2. Y BROSES ARFEROL AR GYFER CYNNAL YR ADOLYGIAD

- 2.1 Mae'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu pa Gynghorau Tref neu Gymuned i'w hadolygu. (Gweler isod am ragor o wybodaeth mewn perthynas â'r broses ddethol)
- 2.2 Yna anfonir gohebiaeth gan y Cadeirydd, ar ran y Pwyllgor, i hysbysu'r Cyngor Tref neu'r Cyngor Cymuned o fwriad y Pwyllgor Safonau i gynnal adolygiad. Mae'r llythyr yn egluro pwrpas yr ymweliad, y dogfennau y bydd aelodau'r Pwyllgor Safonau yn dymuno eu hadolygu a sut y cyhoeddir unrhyw ganfyddiadau.
- 2.3 Trefnir amser cyfleus i bawb ar gyfer cyfarfod. Mae'r cyfarfod fel arfer yn cynnwys dau aelod o'r Pwyllgor Safonau (y Cadeirydd neu'r Is-Gadeirydd fel arfer ac un aelod arall o'r Pwyllgor Safonau ac eithrio aelodau'r Cyngor Sir) yn cyfarfod â Chlerc y Cyngor Tref neu'r Cyngor Cymuned. Mae'r Swyddog Monitro neu'r Cyfreithiwr Llywodraethu Corfforaethol hefyd yn bresennol fel arfer.
- 2.4 Yn y blynyddoedd diwethaf, mae ffurf y cyfarfod wedi cynnwys dilyn y broses a amlinellir yn y Nodyn Methodoleg ar gael [yma](#). Mae'r broses hon yn cynnwys adolygu'r Gofrestr o Ddiddordebau a gedwir gan y Cynghorau Tref a Chymuned ynghyd â dogfennau eraill fel Ffurflenni Datganiadau o Ddiddordeb a wneir yng

nghyfarfodydd y Cyngor; Rhaglen a Chofnodion ar gyfer y Cyngor a'i Is-bwyllgorau; rhestr o enwau'r holl aelodau a chopi o'r ffurflen derbyn swydd gan bob aelod cyfredol, gan gynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r Côt Ymddygiad; cofnod o hyfforddiant a roddwyd i aelodau - fel arfer yn dyddio'n ôl i'r etholiad diwethaf.

2.5 Cynhelir adolygiad o wefan y Cyngor Tref neu Gymuned hefyd er mwyn canfod a gyhoeddir yr holl wybodaeth ofynnol a pherthnasol. Mae aelodau fel arfer yn cynnal yr adolygiad hwn ar ffurf ymarfer bwrdd gwaith cyn mynychu'r cyfarfod gyda'r Clerc.

2.6 Ar ôl y cyfarfod adolygu, y drefn arferol yw anfon –

2.6.1 Llythyrau unigol at bob un o'r Cynghorau Tref a Chymuned a adolygwyd (ni chyhoeddir y rhain) [anfonir copïau at y Clerc a holl aelodau'r Cyngor Tref neu'r Cyngor Cymuned perthnasol]

ac

2.6.2 Adroddiad cyffredinol ar y canfyddiadau i'r 40 Cyngor Tref a Chymuned - mae hyn er mwyn cynorthwyo pob Cyngor Tref a Chymuned trwy rannu arfer da a nodi materion cyffredin y mae'n rhaid mynd i'r afael â hwy [heb nodi nac enwi Cyngor Tref na Chyngor Cymuned unigol]. Gellir gweld copi o'r llythyr a anfonwyd yn dilyn adolygiad 2018/2019 [yma](#).

3. ADOLYGIAD 2020-2021

3.1 Y Broses

3.1.1 Oherwydd y pandemig coronafeirws, ni fydd yn bosib dilyn y broses a fabwysiadwyd yn flaenorol gan na ellir trefnu cyfarfodydd wyneb yn wyneb / rhannu dogfennau papur. Felly bydd angen i'r Pwyllgor Safonau benderfynu sut y bydd yn cynnal yr adolygiadau hyn mewn ffordd wahanol.

3.1.2 Mae rhai opsiynau posib yn cynnwys:

3.1.2.1 gofyn am ddogfennau yn electronig gan y Clercod a threfnu cyfarfod rhithwir (dros 'Teams' neu 'Zoom') gyda'r Clerc perthnasol; neu

3.1.2.2 cynnal adolygiad bwrdd gwaith yn unig; yn seiliedig ar y wybodaeth a gyhoeddir ar wefan y Cyngor Tref neu Gymuned, gan holi'r Clerc yn uniongyrchol wedyn ynghylch unrhyw faterion sy'n weddill trwy anfon llythyr neu drefnu cyfarfod rhithwir; neu

3.1.2.3 gofyn i'r Cyngor Tref neu Gymuned lenwi Holiadur, sy'n cynnwys cwestiynau mewn perthynas â'r materion a godwyd yn flaenorol gan y Pwyllgor Safonau fel rhai yr oedd angen rhoi sylw pellach iddynt (fel y nodwyd yn y llythyr canfyddiadau y cyfeirir ato ym mharagraff 1.2 a 2.6.2 uchod).

3.1.3 Efallai y bydd gennych awgrymiadau eraill hefyd ynghylch sut y gellir cyflawni hyn yn llwyddiannus mewn ffordd arall. Gall y Pwyllgor drafod yr holl opsiynau a bydd angen iddo ddod i farn ar ba ddull i'w fabwysiadu.

3.2 Dewis

3.2.1 Mae 5 Cyngor Tref a 35 Cyngor Cymuned yn Ynys Môn.

3.2.2 Bydd angen gwneud penderfyniad ynghylch pa Gyngorau Tref / Cymuned i'w hadolygu.

3.2.3 Ar gyfer Adolygiad 2016/2017, adolygwyd dau Gyngor Tref a dau Gyngor Cymuned. Ar gyfer Adolygiad 2018/2019, adolygwyd y pum Cyngor Tref.

3.2.4 Oherwydd adnoddau, mae'n debygol y bydd y Pwyllgor yn parhau â'r trefniant blaenorol, sef bod yr adolygiadau'n cael eu cynnal mewn sampl o'r Gyngorau Tref a Chymuned (yn hytrach na phob un o'r 40). Ond, bydd angen i'r Pwyllgor gytuno ar hyn.

3.2.5 Rhaid i'r penderfyniad ynghylch pa Gyngorau Tref a Chymuned sy'n cael eu dewis i'w hadolygu fod yn broses deg. Yn y gorffennol mae'r data a ystyriwyd gan y Pwyllgor i wneud y penderfyniad wedi cynnwys (A) lefel y praeseptau, (B) presenoldeb yn y Fforwm Gyngorau Tref a Chymuned yn ystod y 12 mis diwethaf, (C) cwynion i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru lle mae'r Ombwdsmon wedi penderfynu ymchwilio iddynt yn ystod y 12 mis diwethaf, ac (Ch) ymatebion a dderbyniwyd i ohebiaeth a anfonwyd gan y Pwyllgor Safonau. Nid oes unrhyw ffigyrau ar gyfer B ac Ch i ddibynnu arnynt am y 12 mis diwethaf, ac mae'r ateb i C yn sero. Mae'r wybodaeth ar gyfer A h.y. y rhestr o braeseptau (a dderbynnir gan bob Cyngor Tref a Chymuned) wedi'i chynnwys fel **Atodiad 1**. Nodir hefyd ar y tabl hwn yn **Atodiad 1** y Gyngorau Tref a Chymuned hynny y mae'r Pwyllgor Safonau wedi eu hysbysu o'r blaen na fyddant yn cael eu hadolygu oherwydd eu cydweithrediad â'r Pwyllgor.

3.2.6 Gall y Pwyllgor ofyn i gael ffynonellau eraill o wybodaeth i'w gwyn cynorthwyo i wneud penderfyniad gwybodus ynghylch pa Gyngorau i'w hadolygu.

4. ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Safonau nodi cynnwys yr adroddiad hwn a'i atodiadau.

4.2 Gofynnir i'r Pwyllgor Safonau gadarnhau -

4.2.1 ffurf yr adolygiadau; a

4.2.2 pa Gyngorau Tref a Chymuned y mae'n dymuno eu hadolygu, a pha aelodau o'r Pwyllgor Safonau fydd yn cynnal yr adolygiad hwnnw

4.3 Unwaith y bydd penderfyniad yn cael ei wneud mewn perthynas â 4.2 uchod, cytunir ar amserlen ar gyfer yr adolygiad gyda Chlerc pob Cyngor Tref / Cymuned a ddewiswyd.

PLWYF / PARISH	PRAESEPT / PRECEPT 2020/2021	WEDI CADARNHAU DIM ADOLYGIAD Y TRO HWN OHERWYDD CYDWEITHREDIAD / INFORMED NO REVIEW DUE TO CO-OPERATION
AMLWCH	99,134.88	X
BIWMARES / BEAUMARIS	29,343.10	
CAERGYBI / HOLYHEAD	509,891.00	
LLANGFNI	175,183.36	
PORTHAETHWY / MENAI BRIDGE	97,000.00	
LLANDDANIEL	9,250.00	
LLANDDONA	6,925.00	X
CWM CADNANT	31,500.00	
LLANFAIRPWLL	48,000.00	
LLANFIHANGEL ESCEIFIOG	18,750.00	
BODORGAN	11,500.00	
LLANGOED & PENMON	11,697.00	X
LLANGRISTIOLUS & CERRIGCEINWEN	8,000.00	X
LLANIDAN	12,062.44	
RHOSYR	26,400.00	
PENMYNYDD & STAR	7,500.00	X
PENTRAETH	13,000.00	
MOELFRE	11,496.90	
LLANBADRIG	27,525.00	X
LLANDDYFNAN	9,500.00	X
LLANEILIAN	13,018.63	X
LLANERCHYMEDD	17,492.97	
LLANEUGRAD	4,000.00	
LLANFAIR MATHAFARN EITHAF	54,185.00	
CYLCH Y GARN	7,000.00	
MEHELL	10,000.00	
RHOSYBOL	8,000.00	
ABERFFRAW	6,500.00	
BODEDERN	14,000.00	
BODFFORDD	11,000.00	
TREARDDUR	36,000.00	
TREF ALAW	6,745.00	
LLANFACHRAETH	8,074.00	
LLANFAELOG	40,000.00	
LLANFAETHLU & LLANFWROG	5,750.00	
LLANFAIRYNEUBWLL	17,000.00	
Y FALI / VALLEY	33,941.00	X
BRYNGWRAN	11,000.00	X
RHOSCOLYN	4,000.00	
TREWALCHMAI	8,500.00	X